

Brüssel, 11.6.2019
COM(2019) 266 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Euroopa 2017. aasta kultuuripealinnade (Paphos ja Århus) meetme järelhindamine

{SWD(2019) 203 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Euroopa 2017. aasta kultuuripealinnade (Paphos ja Århus) meetme järelhindamine

1. SISSEJUHATUS

Käesolev aruanne esitatakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsuse nr 1622/2006/EÜ (millega kehtestatakse kultuurisündmusega „Euroopa kultuuripealinn“ seotud ühenduse meede aastateks 2007 kuni 2019)¹ artiklile 12, mille kohaselt peab komisjon igal aastal tagama kultuurisündmuse „Euroopa kultuuripealinn“ eelneva aasta tulemuste välise ja sõltumatu hindamise² ning esitama selle kohta asjakohastele ELi institutsioonidele ja organitele aruande.

Järelhindamise järeldusi ja metoodikat on kirjeldatud põhjalikumalt kaasnevas komisjoni talituste töödokumendis.

2. MEETME TAUST

2.1. ELi meede „Euroopa kultuuripealinn“

Pärast seda, kui Euroopa kultuuripealinna algatus 1985. aastal valitsustevahelisel tasandil käivitati,³ kujunes sellest 1999. aastal täisväärtuslik ELi meede⁴. Praegu on see reguleeritud otsusega nr 445/2014/EL,⁵ kuid linnade suhtes, mis on määratud Euroopa kultuuripealinnaks kuni aastani 2019, kohaldatakse otsust nr 1622/2006/EÜ.

Euroopa kultuuripealinna meede on kavandatud selleks, et rõhutada Euroopa kultuuride rikkust, mitmekesisust ja ühiseid jooni ning seeläbi edendada Euroopa kodanike seas suuremat vastastikust mõistmist. Samuti on see mõeldud elavdama linnade pikaajalist kultuurilist arengut selle mõiste laiemas tähenduses, mis hõlmab sotsiaal-majanduslikku mõju, Euroopa kultuurivaldkonnas tegutsejate, loovisikute ja linnade vahelise koostöö tugevdamist ning kohalike elanike (ja välismaalaste) kaasamist ja kultuurisündmustes osalemist.

2.2. Euroopa 2017. aasta kultuuripealinnade valimine ja seire

Vastavalt otsusele nr 1622/2006/EÜ korraldasid 2017. aastal Euroopa kultuuripealinna üritusi Küpros ja Taani.

Nende kahe liikmesriigi asjaomased asutused (st nende vastavad kultuuriministeeriumid) viisid kaheetapilised valikuprotsessid (kandidaatide väljavalimine ja lõpliku soovitusel esitamine) läbi paralleelselt. Valikukomisjon, kuhu kuulus 13 liiget, kellest kuus oli nimetanud ametisse asjaomane liikmesriik ja seitse Euroopa Liidu institutsioonid ja organid, hindas kandidaatlinnade taotlusi, võttes aluseks otsuses nr 1622/2006/EÜ sätestatud eesmärgid ja kriteeriumid. Konkursil osalesid kolm linna Küprosel ja kaks linna Taanis.

¹ ELT L 304, 3.11.2006, lk 1.

² Hinnangu terviktekst on kättesaadav aadressil <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/ecoc-2017-evaluation-en.pdf>.

³ Nõukogus kokku tulnud kultuuriministrite 13. juuni 1985. aasta resolutsioon iga-aastase kultuurisündmuse „Euroopa kultuuripealinn“ kohta (85/C 153/02).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta otsus nr 1419/1999/EÜ kultuurisündmusega Euroopa kultuuripealinn seotud ühenduse meetmete kohta aastateks 2005 kuni 2019 (EÜT L 166, 1.7.1999, lk 1). Otsust on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 649/2005/EÜ (ELT L 117, 4.5.2005).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta otsus nr 445/2014/EL, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinn“ aastateks 2020–2033 (ELT L 132, 3.5.2014).

Eelvaliku ja lõpliku valiku voorud toimusid vastavalt 2011. ja 2012. aastal ning protsessi lõpus soovitas valikukomisjon anda Euroopa 2017. aasta kultuuripealinna tiitli Paphosele ja Århusile⁶. 2013. aasta mais nimetas Euroopa Liidu Nõukogu need kaks linna ametlikult Euroopa kultuuripealinnadeks⁷.

Seejärel kohaldati mõlema linna suhtes seirekorda: ELi institutsioonide ja organite nimetatud seitsmest sõltumatust eksperdist koosnev komisjon jälgis ja suunas linnades tehtavaid ettevalmistusi ning kandis lisaks hoolt selle eest, et täidetakse programmi ja kohustusi, mille põhjal linnad olid välja valitud. Paphose ja Århusi esindajad osalesid komisjoni kokku kutsutud kahel ametlikul seirekoosolekul, mis toimusid 2014. aasta sügisel ja 2016. aasta kevadel. Seiremenetluse lõppedes esitas valikukomisjon Euroopa Komisjonile soovitusi anda mõlemale linnale 1,5 miljoni euro suurune Melina Mercouri auhind. See programmi „Loov Euroopa“⁸ raames rahastatav rahaline auhind maksti kahele Euroopa kultuuripealinnale välja 2016. aasta sügisel.

2.3. Euroopa 2017. aasta kahe kultuuripealinna teemad ja fookus

Lääne-Küprosel asuva Paphose ajalugu ulatub nooremasse kiviaega. Linn ja riik tervikuna paiknevad Vahemere idaosas kõigi teede ristumiskohas, mis muudab selle piirkonna kultuuride sulatusahjuks. Samuti on vaid 35 000 elanikuga Paphos läbi aegade üks väiksemaid Euroopa kultuuripealinnu. Paphose 2017. aasta programmi keskne idee põhines iidsetel traditsioonidel, mille puhul kultuur arenes avatud ruumis. Nn avatud kultuuritehase programmiga (termin, mida taotluses ohtralt rõhutati), mis moodustas kultuuriprogrammi olulise osa, lubati korraldada reise kõikidesse Paphose piirkondadesse ja kogukondadesse, tutvustada Paphose 2017. aasta programmi tegevusi ning luua kõikidele ühine ruum teabevahetuseks ja koostööks. See keskne idee ei olnud seotud mitte üksnes avatud ruumiga, vaid ka avatusega erinevate kultuuride, ideede ja uskumuste sallimise, aktsepteerimise, julgustamise ja lõimimise mõttes.

Paphose Euroopa kultuuripealinna programmi eesmärki väljendas moto „Seome mandreid – loome sildu kultuuride vahel“. See moto kajastas vajadust luua sidemeid ja sildu Paphose eraldatud elanikkonna, sealhulgas alaliste elanike, küllastajate ja sisserändajate vahel. Samuti rõhutati sellega, kui oluline on linna hajutatud piirkonnad omavahel ühendada ning muuta kogu Paphose ringkond ühiseks ruumiks, mida kõik selle kodanikud nii otseselt kui ka ülekantud tähenduses jagaksid. Lõpuks juhiti sellega tähelepanu vajadusele ületada mitmesuguste projektide abil Küprose kreekas ja türgi kogukondade vahelised erinevused.

Århus rajati 8. sajandil viikingite kindlusena jõe suudmes asuvasse looduslikku sadamakohta. Viimase kümne aasta jooksul on Århus märkimisväärselt kasvanud: selle elanikkond on suurenenud 15 000 inimese võrra (praegu on seal 335 000 elanikku) ja loodud on 20 000 uut töökohta, peamiselt teadmispõhistes ja innovaatilistes tööstusharudes ning teenuste valdkonnas. Ühtlasi on see suurim linn Kesk-Jüütimaal, mis on üks viiest 2007. aastal loodud piirkonnast. Århus taotles Euroopa kultuuripealinnaks saamist osana linna laiemast arengukavast – selles keskenduti mereäärsetele ehitus- ja taristuarendustele, mis hõlmavad uut avalikku raamatukogu ja kultuurikeskust Dokk1, kus esitletakse kunstiinstallatsioone. Samuti oli taotluse eesmärk edendada sidusamat valitsemist 19 vallast koosnevas Kesk-Jüütimaal piirkonnas.

⁶ Kõik valikukomisjoni koostatud eelvaliku-, lõppvaliku- ja seirearuanded on kättesaadavad veebisaidil http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

⁷ Nõukogu 17. mai 2013. aasta otsus nr 2013/286/EL, millega nimetatakse 2017. aasta Euroopa kultuuripealinnad Taanis ja Küprosel ning 2018. aasta kultuuripealinn Maltal (ELT L 162, 14.6.2013).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1295/2013, millega luuakse programm „Loov Euroopa“ (2014–2020) ning tunnistatakse kehtetuks otsused nr 1718/2006/EÜ, nr 1855/2006/EÜ ja nr 1041/2009/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013).

Århusi 2017. aasta programmi tutvustamiseks kasutati narratiivi „Mõtleme ümber“. Üldeesmärk oli muuta kultuurikogemuste kaudu mõtteviisi linnas, Kesk-Jüütima piirkonnas ja Euroopas ning juhtida tähelepanu ELi projekti kolmele olulisele põhiväärtusele: jätkusuutlikkusele, mitmekesisusele ja demokraatialle. Kultuuriprogramm ehitati üles nelja aastaaja ümber, mille kõigi alguse puhul korraldati suuremõõtmeline vabaõhu megaüritus. Iga aastaaja kohta korraldati ka kolm megaüritustest väiksemat nn täiskuuüritust. Lisaks nendele üritustele viidi programmi raames ellu üle 350 kunsti- ja kultuuriprojekti, konverentsi ja festivali.

3. HINDAMINE

3.1. Hindamistingimused

Hindamine hõlmab Euroopa 2017. aasta kahe kultuuripealinna programmi elluviimist kogu programmi kestel, alates programmi käivitamisest kuni programmi kestlikkuse ja pikaajalise mõjuga seotud aspektideni.

Eelkõige hinnatakse Euroopa 2017. aasta kahe kultuuripealinna programmi asjakohasust, tõhusust ja tulemuslikkust. Samuti vaadeldakse ELi lisaväärtust ning Euroopa kultuuripealinna meetme sidusust ja vastastikust täiendavust⁹ teiste ELi algatustega. Lõpetuseks tehakse kahe linnaga seotud kogemuste põhjal järeldused.

3.2. Hindamise metoodika ja piirangud

Hindamine ja selle metoodika kavandati nii, et need vastaksid otsuses nr 1622/2006/EÜ sätestatud nõuetele ning aitaksid luua põhjalikuma arusaama Euroopa kultuuripealinna meetme toimimisest ja sellega seotud saavutustest. Eelkõige on hindamine väärtuslik võimalus heita möödunud aastale kriitiline pilk, et tuua kahe korraldajalinna uusi kogemusi arvesse võttes välja õppetunnid ning soovitused seniste teadmiste ja arusaamade ümberkujundamiseks.

Sarnaselt eelmistele hindamistele põhineb sekkumisloogika otsusele nr 1622/2006/EÜ vastaval eesmärkide hierarhial.

Et tulemused oleksid võrreldavad, on hindamisel kasutatud metoodikas järgitud Euroopa kultuuripealinna meetme varasematel hindamistel¹⁰ rakendatud tõendite kogumise ja analüüsimise meetodeid.

Hindamisel tuginegi kaht liiki andmetele ja vastavatele allikatele.

- Esmased andmed hõlmasid andmeid, mis olid kogutud kohapeal või mille olid esitanud kultuuripealinnad, nagu küsitlused, veebipõhised küsimustikud ja uuringud. Küsitlustega püüti eelkõige saada mõlema kultuuripealinna kohta kõikvõimalikke arvamusi, sealhulgas korraldusmeeskonnalt, kohaliku ja riigi tasandi poliitikakujundajatelt, olulistelt kultuurivaldkonnas tegutsejatelt, mitmesugustelt programmi elluviimises osalenud partneritelt ja tegelikke projekte juhtinud või neis osalenud organisatsioonide valimilt. Erinevalt eelmistest Euroopa kultuuripealinna meetme hindamistest korraldati seekord ka avalik konsultatsioon – see oli avatud, kaasav ja juurdepääsetav võimalus, mille abil inimesed ja organisatsioonid said panustada oma mõtteid ja arvamusi Euroopa kultuuripealinna meetme hindamisse.
- Teisete andmeallikate hulka kuulusid ELi dokumendid, algsed taotlused, taotlusprotsessiga seotud sisearuanded, seire- ja hindamisaruanded, kultuuripealinnade

⁹ Otsus nr 1622/2006/EÜ.

¹⁰ Vt eelmised hindamisaruanded aadressil http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm.

korraldatud või tellitud uuringud ja aruanded, ürituste programmid, reklaammaterjalid ja veebisaidid, kultuuri ja turismi käsitlevad statistilised andmed ning kultuuripealinnade esitatud kvantitatiivsed andmed rahastamise, tegevuse, väljundite ja tulemuste kohta.

Nagu kõigi varasemate Euroopa kultuuripealinnade järelhindamisel, on komisjon seisukohal, et rakendatud meetodika on asjakohane, võimaldades koostada piisavalt kindlal alusel rajaneva aruande, milles saab teha mõistlikke järeldusi Euroopa kultuuripealinna meetme tulemuslikkuse kohta.

Ent nagu eelmise aasta aruandes juba rõhutati, on jätkuvalt piiranguks asjaolu, et puuduvad lähteandmed, mida lõimida linna võrdlevasse uuringusse, mis hõlmab olukorda enne tiitli võitmist, kultuuripealinna aasta alguses ja pärast kultuuripealinna aasta lõppemist. Need andmed on üliolulised, et saada usaldusväärse ja põhjaliku andmebaasi toel tasakaalustatud ülevaade Euroopa kultuuripealinna meetme tegelikust mõjust linnale.

Samas ei võimalda hindamise jaoks eraldatavad eelarvevahendid (ligikaudu 75 000 eurot aastas) – mis on proportsionaalsed nende mõõdukate rahaliste vahenditega, mille EL annab otse igale Euroopa kultuuripealinna (1,5 miljoni euro suurune Melina Mercouri auhind) – korraldada eeluuringut (lähteuuring) ega järeluuringut (saavutatu hindamiseks). Eelarve tagasihoidlikkuse täiendav tagajärg on see, et esmaste andmete kogumine on laadilt pigem kvalitatiivne kui kvantitatiivne. Ehkki kvalitatiivsed andmed on hindamisel väga tähtsad, muutub mitmekesiste andmeallikate puudumise korral vähem usaldusväärseks näiteks teave, millega tõendatakse kultuuripealinna meetme objektiivseid tulemusi ja mõju kultuurialastes ettevõtmistes osalemise laiendamisele.

Peale selle andis avalik konsultatsioon, mida Euroopa kultuuripealinna meetme järelhindamisel esmakordselt katsetati, konsultatsioonivahendina suhteliselt piiratud tulemusi, sest kokku saadi ainult 76 vastust. See on ehk mõistetav, sest küsimustiku täitmiseks pidi vastaja teadma linnades Euroopa kultuuripealinna raames korraldatud üritusi (ja olema ideaaljuhul neist osa võtnud).

Seega on aruanne ja selle järeldused põhjendatud pigem rikkaliku kogumi kvalitatiivsete andmetega (nt eri liiki sidusrühmade seisukohad ja arvamused) kui ulatusliku kvantitatiivse andmekogumiga.

Komisjon on sellistest piirangutest igati teadlik ja nõustub nendega, olles need kindlaks teinud ja esitanud juba oma talituste töödokumendis, mis on lisatud ettepanekule võtta vastu otsus, millega kehtestatakse liidu meede „Euroopa kultuuripealinnad“ aastateks 2020–2033,¹¹ ning oma eelmistes Euroopa kultuuripealinna meetme järelhindamise aruannetes.

Seda probleemi silmas pidades on komisjoni ettepanekus ning selle alusel vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses¹² ette nähtud, et kultuuripealinnaks nimetatud linnadest endist saab hindamise põhikorraldaja, kuna nemad on Euroopa kultuuripealinna meetme peamised rahastajad ja saavad sellest kõige enam kasu ning neil on hõlpsam hankida lähteandmeid ja koguda esmaseid andmeid tiitli mõju kohta.

See uus kohustus, mille kohaselt on kultuuripealinna aasta järelhindamise läbiviimine komisjoni asemel Euroopa kultuuripealinna ülesanne, kehtib aga alles alates 2020. aasta tiitlikandjatest. Euroopa 2018. ja 2019. aasta kultuuripealinnu hindab jätkuvalt komisjon eespool kirjeldatud piirangute raames. Hilisemas etapis koostab komisjon ka üldhinnangu,

¹¹ Vt SWD(2012) 226 final, punkt 2.4.4.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 445/2014/EL; vt joonealune märkus 5.

mis käsitleb Euroopa kultuuripealinna mitmel aastal ja võimaldab mõõta Euroopa kultuuripealinna meetme pikaajalist mõju, nagu on osutatud otsuses nr 445/2014/EL.

Samuti tasub rõhutada, et Paphos ja Århus tellisid vastavalt Paphose Neapolise Ülikoolilt ja Århusi Ülikoolilt kohapealseid teadusuuringuid, mille eesmärk oli Euroopa kultuuripealinna programmi mõju paremini mõista, ning kui see oli võimalik, kasutas komisjon oma hindamises nende uuringute tulemusi.

Hoolimata kvantitatiivsete andmete ja muude sõltumatute tõendite nappusest leiab komisjon kokkuvõtteks, et kogutud tõendid on hindamise toetamiseks piisavalt usaldusväärsed, ning jagab oma üldist hinnangut ja järeldusi, mis peaksid andma üldjuhul tõese ja teabepõhise pildi Euroopa 2017. aasta kultuuripealinna meetmest.

4. PEAMISED JÄRELDUSED

4.1. Euroopa kultuuripealinna meetme ja Euroopa 2017. aasta kultuuripealinnade asjakohasus

Hindamise järelduste kohaselt on kaks korraldajalinna välja töötanud ja ellu viinud kultuuriprogrammi, mis oli kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 167, mille kohaselt liit aitab kaasa liikmesriikide kultuuri õitsengule. Samuti aitas Euroopa kultuuripealinna tiitel kaasa kahe linna majanduslikule ja sotsiaalsele arengule, mis on kooskõlas otsuse nr 1622/2006/EÜ eesmärkidega.

Hindamisel järeldati, et kuigi Paphose programm oli enamikust varasematest Euroopa kultuuripealinna programmidest kitsam (mis oli suuresti tingitud linna väiksusest), rõhutati sellega edukalt Paphose kultuuripärandit Euroopa kontekstis ja (vajadust luua) inimestevahelisi sidemeid nii linnas kui ka mujal, samuti vajadust kultuuridevahelise dialoogi järele. Ühtlasi aitas see nii kohalikel elanikel kui ka välismaalastel saada rohkem teada Küprose kultuurist ning põhjalikumalt tutvuda muude kultuuride ja traditsioonidega.

Århus sõnastas konkreetsete pikaajaliste eesmärkidega programmi, milles rõhutati Euroopa kultuuride mitmekesisust ning mis oli tihedalt seotud linna laiema arengustrateegiaga. Programmis keskenduti sellele, et veelgi suurendada teadlikkust linnast ja selle nähtavust, siseturistide ja teiste riikide turistide ligimeelitamisele, linna kultuuritaristu täiustamisele, publikuarvu suurendamisele ja kodanike ennetavale kaasamisele kultuuritegevusse. Samuti oli programmil oluline piirkondlik mõõde hiljuti loodud Kesk-Jüütimaa piirkonna kontekstis.

4.2. Tõhusus

Kättesaadavad tõendid osutavad üldjuhul sellele, et Euroopa kultuuripealinna meede on endiselt tõhus ELi meede, mis toob võrdlemisi mõõduka ELi investeeringu juures ELi tasandil korralikku tulu: ainuüksi tiitli andmisel on oluline võimendav mõju nende rahaliste vahendite hulga, mille korraldajalinnad eraldavad Euroopa kultuuripealinna kultuuriprogrammi koostamiseks ja elluviimiseks, ning see tiitel tekitab huvi ja rahastamissoove kõikvõimalikes sidusrühmades, sealhulgas piirkondlikes ja riiklikes ametiasutustes ning erasektorist pärit panustajates. Lisaks on Melina Mercouri auhinna, Euroopa Liidu ainsa korraldajalinnadele antava rahalise toetuse absoluutväärtus (1,5 miljonit eurot Euroopa kultuuripealinna kohta) võrreldes Euroopa kultuuripealinna meetme elluviimise kogukuludega tagasihoidlik: Euroopa 2017. aasta kultuuripealinna tiitliga kaasnenud tegevuskulud olid Århusis ligikaudu 66,7 miljonit eurot ja Paphoses 8,5 miljonit eurot.

Linnade tasandil löid nii Paphos kui ka Århus kultuuripealinna meetme rakendamiseks tugeva ja eduka mehhanismi ja juhtimiskorra ning mõlemad kasutasid peamiselt riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke ning vähemal määral ka ELi vahendeid, et viia ellu kõrge

kunstilise tasemega kultuuriprogramme lisaks oma tavapärasele iga-aastasele kultuuritegevusele.

Hindamine näitas aga ka seda, et Euroopa kultuuripealinna ürituste korraldamine on jätkuvalt ressursimahukas ettevõtmine, mis nõuab pikaajalist pühendumist kõikide aastate jooksul, mil programmi ette valmistatakse, ning see võib osutada keeruliseks: näiteks Paphose tegelik eelarve vähenes taotlemisetapis esitatud eelarvega võrreldes märkimisväärselt (üle 60 %), sest algne ettepanek oli olnud liiga kõrgelehnuline ja finantskriis avaldas suurt survet riigieelarve sektoritele kõikidel territoriaalsetel tasanditel.

4.3. Tulemuslikkus

Mõlemad Euroopa kultuuripealinna tiitli kandjad on osutunud edukaks oma taotluses seatud lühiajaliste eesmärkide saavutamisel, eelkõige Euroopa mõõdet omavate ja selgelt kodanikke kaasavate ulatuslike ja uuenduslike kultuuriprogrammide elluviimisel. Paphose tulemused eesmärkide täitmisel olid aga piiratud, tingituna eelarve ulatuslikust vähenemisest võrreldes taotluses väljapakutud summaga. Ehkki visioonid, programmid ja rakendamisstiilid olid täiesti erinevad, kasutasid mõlemad linnad Euroopa kultuuripealinna meedet tulemuslikult, et võtta vaatluse alla ja esile tuua kohaliku tähtsusega, kuid Euroopas suurt kõlapinda omavad teemad.

Mõlemad Euroopa kultuuripealinnad laiendasid oma linna 2017. aasta kultuurielu ulatust, mitmekesisust ja Euroopa mõõdet ning viisid oma varasemate aastate tavapärase kultuurieluga võrreldes ellu laiemad, mitmekesisemad, uuenduslikumad ja rahvusvahelisemad kultuuriprogrammid. Näiteks viidi Århusis ellu 442 ja Paphoses 168 põhiprojekti, neist enamik väljaspool kahe linna tavalisi iga-aastaseid programme. Peale selle toetasid Århusi programmi 1200 rahvusvahelist loovisikut ning 79 % projektides osales mõni rahvusvaheline partner ja/või toimus kultuurivahetus Euroopa piires, samal ajal kui 29 % Paphose projektidest olid rahvusvahelised ning veel 11 % projektidest viidi ellu Küprose ja rahvusvaheliste loovisikute koostöös. Mõlema Euroopa kultuuripealinna programmiga parandati 2017. aastal kultuuriürituste kättesaadavust ja neil osalemist, kuigi Århus saavutas Paphosest parema tulemuse (kokku 3,3 miljonit osalejat). Mõlemad Euroopa kultuuripealinna programmid aitasid tugevdada kohaliku kultuuri- ja loomesektori kultuurialast suutlikkust ning nende sidemeid muude sektoritega. Näiteks programmiga „Århus 2017“ suurendati kultuuri spondeerimist ning see tõi majanduslikku kasu kultuuri- ja loomesektorile. Programmiga „Paphos 2017“ toetati publiku väljakujunemist, soodustati investeringuid kultuuritaristusse ning arendati kohalike kultuurivaldkonnas tegutsejate oskusi ja suutlikkust. Euroopa kultuuripealinna meetmega suurendati kultuuri kaudu Århusi rahvusvahelist nähtavust, samas kui Paphoses aitas see kultuuriürituste publikut rahvusvahelisemaks muuta.

Lõpetuseks, hindamisaruandes on jõutud järeldusele, et Euroopa 2017. aasta kahe kultuuripealinna väljavaated tagada oma tegevuse kestlikkus ja kultuurielu parem juhtimine on väga erinevad. Århusis loodi Euroopa kultuuripealinna projektiga potentsiaal pikaajalise mõju saavutamiseks kultuurivaldkonnas tegutsejate saadud oskuste ja kogemuste, kodanike kaasamise, laiemaga publiku ja parema rahvusvahelise nähtavuse kaudu. Ka Paphos saab pikemas perspektiivis kasu, kuid vähe on tehtud selle kasu maksimeerimiseks.

4.4. Sidusus

Euroopa kultuuripealinna meede on asjakohane ja täiendab mitmesuguseid ELi poliitikavaldkondi ja programme, mõjutades lisaks kultuurivaldkonna sidusrühmadele sidusrühmi sellistes valdkondades nagu tööhõive (näiteks mõju suutlikkuse suurenemisele) või turism (näiteks Århusi piirkonnas kasvas hotellides veedetud voodiööde arv 2017. aastal 10,9 %).

Euroopa kultuuripealinna meede on sidus ka Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega ning täiendab neid, sõltuvalt kummagi tiitlit kandva linna kontekstist. Paphose puhul kasutati 2017. aastale eelnevatel aastatel Euroopa Regionaalarengu Fondi, et kaasrahastada peamisi investeeringuid, mille abil renoveeriti kesklinn ning sellised olulised ürituste toimumise kohad nagu teater ja kino.

4.5. ELi lisaväärtus

Nagu eespool juba märgitud ja kirjeldatud, saavutati Euroopa kultuuripealinna meetmega mõju, mida ainuüksi liikmesriikide meetmetega ei oleks saavutatud.

Juba tiitel ise on Euroopa kultuuripealinna meetme ELi lisaväärtuse oluline aspekt, kuna see ei tekita huvi üksnes linna enda sidusrühmade, vaid ka märksa kaugemate piirkondade sidusrühmade seas ning annab palju võimalusi teha Euroopa tasandil koostööd, luues partnerlusi ja vahetades häid tavasid, näiteks selleks, et töötada Euroopa kultuuripealinna meetme elluviimiseks välja usaldusväärne juhtimiskord, suurendada kohalike kultuuriorganisatsioonide suutlikkust või saada kohalike elanike käest projekteid.

5. JÄRELDUSED

Komisjon on käesoleva aruande põhjal seisukohal, et Euroopa kultuuripealinna meede on ELi tasandil jätkuvalt asjakohane ja väga väärtuslik korraldajalinnadele ning toob kaasa laiaulatuslike kultuuriprogrammide elluviimise, millel on positiivsed väljundid ja mõju, mida küll ei ole praeguses hindamisetapis võimalik täielikult hinnata, sest meetme rakendamise aastast on möödunud liiga vähe aega. Seda saab hinnata hilisemas etapis, eespool nimetatud pikaajalise hindamise raamistikus.

Samuti on komisjon arvamusel, et 2017. aasta tiitlikandjate kultuuriprogrammid olid kooskõlas Euroopa kultuuripealinna meetme eesmärkidega, kajastasid Euroopa mõõdet, hõlmasid kohalike elanikke ja sidusrühmi ning parandasid 2017. aastal kultuuriürituste kättesaadavust ja neil osalemist, kuigi Århus saavutas Paphosest paremad tulemused, mis on suuresti tingitud viimase piiratud eelarvest. Ühtlasi aitasid need tugevdada kohalike kultuuri- ja loomesektorite kultuurialast suutlikkust ning nende sidemeid muude sektoritega. Euroopa kultuuripealinna meetmega suurendati kultuuri kaudu Århusi rahvusvahelist nähtavust ning mõlemas linnas aitas see kultuuriürituste publikut rahvusvahelisemaks muuta. Mõlemal juhul võib Euroopa kultuuripealinna meetmel olla teatav (nii aineiline kui ka mitteaineline) pikaajaline mõju, kuigi Paphoses nõuetekohast pikaajalise mõju kavandamist ei toimunud, mis näitab, et pikaajalise mõju saavutamine on väikeste Euroopa kultuuripealinna korraldajalinnade jaoks alati keeruline.

Need peamised järeldused kinnitavad 2016. aasta ja varasemate Euroopa kultuuripealinna meetmete hindamisel tehtud järeldusi, mille kohaselt Euroopa kultuuripealinna tiitli kandjad viivad kooskõlas aluslepingu ja Euroopa kultuuripealinna meetme eesmärkidega ellu kultuuriprogramme, mis on ulatuslikumad ja uuenduslikumad kui linnade tavapärase igaaastane kultuurielu ning millel on tugev Euroopa mõõde ja millega kaasatakse nii kohalike elanikke kui ka väliskülalisi.

Hindamise tulemusel ilmselt piiratud arv täiustamist vajavaid elemente, näiteks vajadus kehtestada aegsasti institutsiooniline korraldus, luua stabiilne ja tõhus korraldusmeeskond, kellel on tugev poliitiline toetus, tagada riigi tasandi panus ja kaasatus, tagada õige tasakaal kontrolli ja kunstilise sõltumatuse vahel, tagada kultuurivaldkonna sidusrühmade võetud kohustuste täitmine, lõimida kultuuriprogrammi Euroopa tasandil tehtav koostöö, püüdes

